

Інна ХОМЕНЬКА,

канд. філолог. наук, докторант кафедри міжнародної економіки,

Олег ІВАЩУК,

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії,

Західноукраїнський національний університет

ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ТА КИТАЮ

Формування світового економічного порядку під впливом геополітичних та геоекономічних змін потребує нових підходів до застосування країнами інструментів економічної дипломатії. Економічна дипломатія сприяє укладенню країнами міжнародних торговельних та інвестиційних угод, залученню інвестицій та інтеграції країн у глобальне середовище, забезпечує реалізацію національних інтересів.

Прикладом вираженої економічної дипломатії може бути Європейський Союз. Науковці пропонують розглядати економічну дипломатію ЄС «не як формальну сукупність відповідного інструментарію, форм, методів і інституційного забезпечення зовнішньоекономічних інтересів країн-членів ЄС, а як окрему самостійну категорію, інструмент реалізації внутрішньої і зовнішньої економічної політики ЄС, діяльність його керівних органів у напрямі реалізації поставлених завдань та досягнення стратегічних цілей» [1]. Європейська економічна дипломатія на перших етапах становлення мала форму комерційної дипломатії, але згодом країни-члени ЄС прийшли до розробки основних засад економічної дипломатії на державному рівні.

Все частіше на рівні міністерств створюються спеціальні департаменти з економічної дипломатії або структури, до функцій яких входить реалізація цього виду публічної дипломатії. Наприклад, у Бельгії Управління економічних інтересів Федеральної державної служби закордонних справ є відповідальним за реалізацію основних завдань економічної дипломатії та координації діяльності її суб'єктів. У 2016 р. у Брюсселі на конференції «Глобальна стратегія зовнішньої політики та політики безпеки ЄС» піднімалися питання економічної дипломатії, і цілком слушно були наведені аргументи на посилення уваги до неї, бо ЄС має «спочатку краще зрозуміти економічні реалії за межами ЄС: як розвиваються ринки та галузі, ризики та можливості економічної політики інших урядів» [2].

Країни ЄС схильні до проникнення на нові ринки через різноманітні угоди, в тому числі про вільну торгівлю. Пріоритетом для європейської економічної дипломатії залишається захист Спільного ринку. Серед інструментів економічної дипломатії, які характерні для ЄС, можна виокремити економічні санкції, які можуть мати як економічний, так і політичний підтекст, коли мова йде про порушення прав людини та демократичних цінностей; часто вони спрямовуються проти конкретних осіб або компаній, щоб мінімізувати їхній негативний вплив.

Серед особливостей економічної дипломатії Китаю [3] відзначимо агресивне використання її інструментів, що особливо помітне у зовнішньоторговельній політиці, завоюванні нових ринків та захисті внутрішнього ринку, хоча санкції не є основними у його зовнішній політиці, на відміну від країн Європейського Союзу. Тому «Китай розглядає великі країни як ключові, сусідні країни як пріоритет, а країни, що розвиваються, як основу в дипломатії» [4].

Світові лідери завжди з пересторогою відносилися до Китаю, відчуваючи в ньому загрозу світовому порядку та балансу сил. Китай пройшов важкий та тривалий шлях до членства, наприклад, в Світовій організації торгівлі, ставши її членом у 2001 р., але навіть після вступу спостерігаються численні порушення правил СОТ. Таке порушення правил конкуренції та недотримання вимог має своїм наслідком встановлення додаткового мита, проведення антидемпінгових розслідувань проти Китаю, тощо [5]. За даними СОТ, Китай має інвестиційні угоди, станом на лютий 2021 р. мав 19 регіональних торговельних угод (RTA) [6], підписаних з 26 країнами, що дозволяє йому активізувати свої торговельні відносини поряд з участю в багатосторонній торговельній системі, відкривати ринки окремих країн, де є взаємний інтерес. На міжнародній арені Китай відрізняється від інших країн. Тому вірно зазначає професор Н. Лікарчук, що для Китаю «сама національна ідентичність є основним елементом державного розвитку. Вона визначає характер міжнародної діяльності, державний статус, напрям зовнішньої політики та економічну поведінку» [7].

Економічна дипломатія Китаю має комплексний характер, бо нерозривно пов'язана з іншими видами публічної дипломатії, зокрема, значна увага приділяється культурній взаємодії. Тому справедливо зауважують науковці, що «китайська економічна дипломатія включає повний спектр економічних і фінансових заходів, включаючи торгівлю, інвестиції та всі форми економічного співробітництва. Це також охоплює державну та військову дипломатію» [8].

Таким чином, на сьогодні складно виокремити єдину для всіх країн модель формування політики економічної дипломатії з конкретними інструментами, бо вона залежить від позицій країн у глобальному просторі, рівня розвитку дипломатичних відносин з іншими країнами, активності та ролі у діяльності міжнародних організацій, ступенем розвитку національної економіки та здатності протистояти кризовим явищам та інших чинників.

Список використаних джерел

1. Фліссак К. А. Правове забезпечення економічної дипломатії Європейського Союзу. Україна в умовах реформування правової системи : сучасні реалії та міжнародний досвід : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 20-21 квіт. 2018р.]. 2018. С. 240-242.
2. Bouyala Imbert Florence. EU economic diplomacy strategy. 2017. URL : [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EXPO_IDA\(2017\)570483](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EXPO_IDA(2017)570483)
3. Timothy R. Heath. China's Evolving Approach to Economic Diplomacy Asia Policy. July. 2016. URL : <https://www.nbr.org/publication/chinas-evolving-approach-to-economic-diplomacy/>
4. Wang Cuiwen. Economic Diplomacy with Chinese Characteristics. 2021. URL : <https://revistaidees.cat/en/economic-diplomacy-with-chinese-characteristics/>
5. Report to Congress On China's WTO Compliance. USTR. 2021 URL : <https://ustr.gov/sites/default/files/files/Press/Reports/2021USTR%20ReportCongressChinaWTO.pdf>
6. China - Trade Agreements. URL : www.trade.gov/country-commercial-guides/china-trade-agreements
7. Лікарчук Н. В. Глобалізаційний вимір зовнішньополітичної доктрини Китаю. Китаєзнавчі дослідження. 2021. №1. С. 102-110. URL : <https://www.chinese-studies.com.ua/index.php/journal/article/view/45>
8. Chaziza Mordechai. China's Economic Diplomacy Approach in the Middle East Conflicts China Report. China Report, 2019. Volume 55(1). P. 24-39. URL : <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0009445518818210>